קומפוסט.
מגדלים עתיד.
לא רק צמחים
כנס גננים 2026 | מאת פול בנימין, מנהל הגינון גני רחת הנדיב

מושגי יסוד

מה זה קומפוסט? תוצר סופי של תהליך פירוק אירובי (בנוכחות חמצן) של חומר אורגני על ידי מיקרואורגניזמים.
חומר אורגני מעבר מחומר 'ח' או 'טרי' לחומר יציב, הומוגני.

התהליך:

התהליך צד שמאל גזם, קומפוסט בתהליך, קומפוסט בתהליך מתקדם, קומפוסט מוכן בצד ימין

מהו קומפוסט איכותי?

קומפוסט איכותי נמדד בשלושה פרמטרים:

3. ניקיון (Cleanliness):
ללא זרעי עשבים, ללא גורמי מחלה (פתוגנים) וללא שאריות פלסטיק/זכוכית.

2. יציבות (Stability):
קצב נשימת המיקרואורגניזמים נמוך.

1. בשלות (Maturity):
סיים את תהליך הפירוק ואינו 'שורף' שורשים.

- **אינדיקטורים בשטח:**

צבע כהה כמו אדמה

טמפרטורה סביבתית

ריח של "אדמה אחרי הגשם"
(ולא ריח של ריקבון/אמוניה)

הסכנות בקומפוסט לא איכותי: שזול עולה ביוקר

רעילות (Phytotoxicity):
קומפוסט לא בשל פולט חומצות אורגניות ואמוניה הפוגעים בשורשים צעירים.

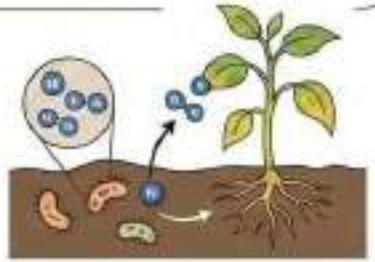

גזל חנקן:
חומר לא מפורק יגרום לחיידקים "לגנוב" חנקן מהצמח כדי להמשיך בפירוק הקומפוסט.

מליחות גבוהה:
פגיעה בצימוח וצריבת עלים.

יתרונות מעבר לדשן – בריאות הקרקע

קרקע מדכאת מחלות (Suppressive Soils):

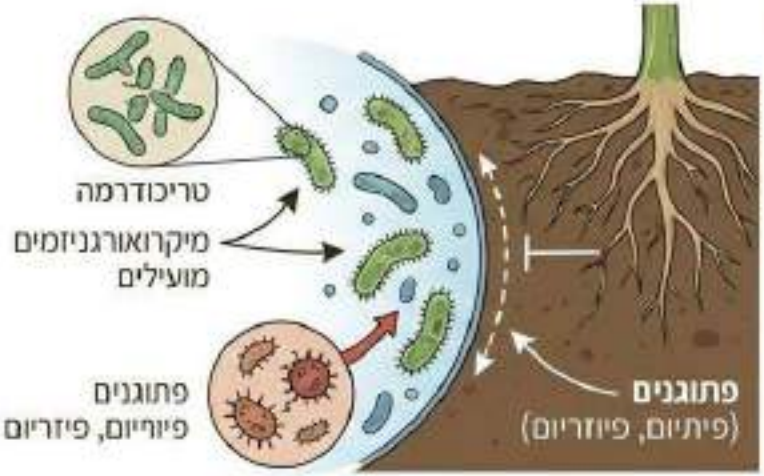

קומפוסט איכותי מכיל אוכלוסיית מיקרואורגניזמים (כמו טריכודרמה) שמתחרה בפתוגנים בקרקע ומונעת מחלות שורש (כגון פיתיום ופיוזריום).

שיפור מבנה הקרקע:

יצירת תלכידים (Aggregates) – בקרקע כבדה משפר ניקוז ואוורור, בקרקע חולית משפר אחיזת מים.

המקור קובע – צמחי- מול בהמות

קומפוסט ממקור בהמות (זבל בקר/עופות)

ריכוז חומרי הזנה:
גבוה (N-P-K), זמין יותר

מליחות: גבוהה (נתרן וכלור)

שיפור מבנה קרקע:
תרומה בינונית

שימוש מומלץ: גידולי הזנה,
פרחי עונה (צריכי חנקן)

קומפוסט ממקור צמחי (גזם)

ריכוז חומרי הזנה:
בינוני-נמוך, שחרור איטי

מליחות: נמוכה בד"כ

שיפור מבנה קרקע:
תרומה גבוהה לשיפור המבנה
(סיבים)

שימוש מומלץ: שיקום קרקע,
עצים, רגישות למליחות

הכנת קרקע לשתילה – היישום בשטח

שיחים ועצים:

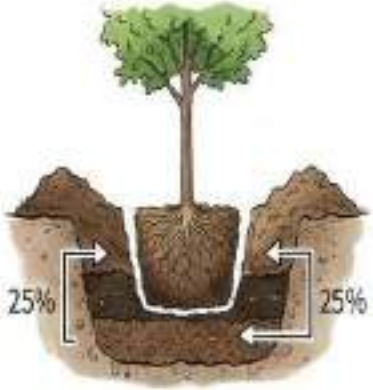

בבור השתילה – ערבוב עם אדמה מקומית (יחס של עד 25% מהנפח

דשא:

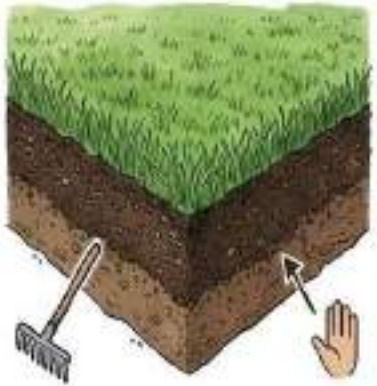

הכנה יסודית היא קריטית (לא ניתן לתקן אחר כך).
פיזור אחיד והצנעה.

פרחי עונה:

דורשים "בוסט".
הטמעה לעומק 15-20 ס"מ.

כלל אצבע – הכנת קרקע 2 ס"מ קומפוסט לפני הצנעה

תחזוקה שוטפת (Top Dressing)

תחזוקת עצים בוגרים

פיזור ב"צל" העץ והצנעה קלה
או כיסוי בשבבי עץ.

שימוש כחיפוי אורגני ("מאלץ")

מפחית אידוי, מווסת טמפרטורת
קרקע ומזין לאורך זמן.

חיפוי קרקע מתחת לעצים ופיזור על דשא

ה"מרשמים" – כמויות מומלצות (צ"ק ליסט למנהל העבודה)

חשוב: הכמויות מתייחסות לקומפוסט סטנדרטי (נפחי).

הפעולה	כמות מומלצת	הערות
הכנת קרקע לפרחי עונה/ירקות	10-20 ליטר למ"ר = 2ס"מ	הצנעה לעומק 20 ס"מ
הכנת שטח לדשא	15-25 ליטר למ"ר	חובה לתחח פנימה
שתילת עץ (בור שתילה)	20-40 ליטר לעץ	לערבב היטב עם האדמה שהוצאה מהבור
שתילת שיחים	5-10 ליטר לשיח	בהתאם לגודל כדור השורש
חיפוי/תחזוקה שנתית	5-10 ליטר למ"ר	פיזור על פני השטח באביב או בסתיו

כופתיות קומפוסט

יתרונות

- קל לשינוע
- מוצר אחיד ומדיד
- קל לאחסן
- קיימים בשוק כופתיות לשוק האורגני וגם כופתיות מעושרות בחומרי הזנה

חישוב כמות חומרי ההזנה למ"ר

דשן כימי 20-20-20
(במינון 10 גרם למ"ר)

החישוב נותר זהה, שכן הוא תלוי רק במינון ובריכוז:

- חנקן (N): 20% מתוך 10 גרם = **2 גרם**
- זרחן (P_2O_5): 20% מתוך 10 גרם = **2 גרם**
- אשלגן (K_2O): 20% מתוך 10 גרם = **2 גרם**

קומפוסט אורגני 1.5-0.5-1.5
(יישום של 2 ס"מ, משקל סגולי 0.7)

- נפח למ"ר: 1 מ"ר × 0.02 × מטר = **20 ליטר קומפוסט.**
- משקל למ"ר: 20 ליטר × 0.7 ק"ג/ליטר = **14 ק"ג קומפוסט.**
- חנקן (N) 1.5% מתוך 14,000 גרם = **210 גרם**
- זרחן (P_2O_5): 0.5% מתוך 14,000 גרם = **70 גרם**
- אשלגן (K_2O)1.5% מתוך 14,000 גרם = **210 גרם**

השוואת הזנה: קומפוסט לעומת דשן כימי

יסוד הזנה	קומפוסט 14 ק"ג (אורגני)	דשן כימי 10 10 גרם	יחס כמות: קומפוסט/כימי
יסוד הזנה N (חנקן):	210 גרם	2 גרם	105 פי
יסוד הזנה P (זרחן):	70 גרם	2 גרם	35 פי
יחס כמות:	210 גרם	2 גרם	105 פי

סיכום וטיפ מנצח

קומפוסט הוא לא רק
לא רק "דשן", הוא
מערכת חיסונית לגינה.

אל תתפשרו על איכות – דרשו אנליזה מהספק
בדיקת מליחות, בגרות

אם הקומפוסט מסריח – סימן שהוא לא בשל –
תחזירו לספק.

משפט סיום:
"גינה בריאה מתחילה בקרקע חיה."

תודה על ההקשבה